

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Katowice, dnia 28 sierpnia 2023 r.

Poz. 6346

ROZSTRZYGNIĘCIE NADZORCZE NR NPII.4131.1.898.2023 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO

z dnia 25 sierpnia 2023 r.

Na podstawie art. 91 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.)

stwierdzam nieważność

uchwały nr S.0007.065.2023 Rady Miejskiej w Radlinie z dnia 25 lipca 2023 r. w sprawie ustalenia regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Miasta Radlin oraz upoważnienia Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji administracyjnych w sprawach świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym, w części § 1 i § 3 oraz załącznika do uchwały i załącznika nr 1 i 2 do Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Miasta Radlin, jako sprzecznej z art. 90f ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 2230), dalej jako: „ustawa”, w związku z art. 2 i art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.), dalej jako „Konstytucja RP”.

Uzasadnienie

Na sesji w dniu 25 lipca 2023 r. Rada Miejska w Radlinie podjęła uchwałę nr S.0007.065.2023 w sprawie ustalenia regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Miasta Radlin oraz upoważnienia Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji administracyjnych w sprawach świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym, dalej jako: „uchwała”.

Przepisem § 1 uchwały Rada Miejska w Radlinie przyjęła Regulamin udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Miasta Radlin, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

Przepisem § 2 uchwały Rada upoważniła Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji administracyjnych w sprawach świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym.

Załącznik do uchwały stanowi *Regulamin udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Miasta Radlin*, dalej jako: „Regulamin”.

Załączniki do Regulaminu stanowią: *Wniosek o przyznanie stypendium szkolnego na rok szkolny 20.../20...j (Załącznik nr 1)* oraz *Wniosek o przyznanie zasiłku szkolnego (Załącznik nr 2)*.

W podstawie prawnej uchwały wskazano m.in. art. 90m ust. 2 ustawy.

Wskazana uchwała została doręczona organowi nadzoru w dniu 27 lipca 2023 r.

W toku badania legalności przedmiotowej uchwały organ nadzoru uznał, że we wskazanej części jest ona niezgodna z prawem. W ocenie organu nadzoru Rada Miejska w Radlinie nie zrealizowała w sposób właściwy upoważnienia zawartego w art. 90f ustawy.

Zgodnie z art. 90f ustawy Rada gminy uchwala regulamin udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie gminy, kierując się celami pomocy materialnej o charakterze socjalnym, w którym określa w szczególności:

- 1) sposób ustalenia wysokości stypendium szkolnego w zależności od sytuacji materialnej uczniów i ich rodzin oraz innych okoliczności, o których mowa w art. 90d ust. 1;
- 2) formy, w jakich udziela się stypendium szkolnego w zależności od potrzeb uczniów zamieszkałych na terenie gminy;
- 3) tryb i sposób udzielania stypendium szkolnego;
- 4) tryb i sposób udzielania zasiłku szkolnego w zależności od zdarzenia losowego.

Należy podkreślić, że uchwała podejmowana na podstawie art. 90f ustawy stanowi akt prawa miejscowego. Organ wykonujący kompetencję prawodawcy zawartą w upoważnieniu ustawowym, jest obowiązany działać ściśle w granicach tego upoważnienia. W państwie prawa organy władzy publicznej działają w granicach i na podstawie prawa. Z konstytucyjnej zasady praworządności (art. 7 Konstytucji RP) wynika, że zadania i kompetencje, sposób ich wykonania oraz więzi między podmiotami administracji publicznej są uregulowane prawnie. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, realizując przysługujące mu kompetencje powinien ściśle uwzględniać wytyczne zawarte w upoważnieniu kompetencyjnym. Przekroczenie kompetencji lub jej niewypełnienie przez Radę przy podejmowaniu ww. uchwały powinno być traktowane jako istotne naruszenie prawa, skutkujące nieważnością uchwały odpowiednio: w zakresie, w którym przekroczono przyznane kompetencje albo w całości. Powyższe stanowisko organu nadzoru, potwierdza uzasadnienie wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego oz. we Wrocławiu z dnia 14 kwietnia 2000 r. (sygn. akt I SA/Wr 1798/99), w którym stwierdzono, iż: *opierając się na konstrukcji wad powodujących nieważność można wskazać rodzaje naruszeń przepisów, które trzeba zaliczyć do istotnych, skutkujących nieważnością uchwały organu gminy. Do nich należy naruszenie przepisów wyznaczających kompetencję do podejmowania uchwał, podstawy prawnej podejmowania uchwał, przepisów prawa ustrojowego, przepisów prawa materialnego - przez wadliwą ich wykładnię – oraz przepisów regulujących procedurę podejmowania uchwał.*

W kontekście powyższych rozważań oraz biorąc pod uwagę zakres spraw podlegających uregulowaniu w oparciu o ww. delegację ustawową stwierdzić należy, iż przyjęty przedmiotową uchwałą Regulamin nie spełnia ustawowych przesłanek określonych w przepisie ustawy. Ustawodawca w art. 90f ustawy enumeratywnie wskazał zakres regulacji, która winna być unormowana w przedmiotowej uchwale. Z użytego w tym przepisie wyrażenia „w szczególności” nie można wyprowadzać wniosku o fakultatywnym zakresie jego regulacji w odniesieniu do kwestii, które powinny być określone w regulaminie. Wręcz przeciwnie, przepis ustawy zobowiązuje do określenia w nim wszystkich wskazanych w delegacji ustawowej elementów. Pominięcie przez radę gminy któregoś z wymienionych elementów regulaminu skutkuje brakiem pełnej realizacji upoważnienia ustawowego i ma istotny wpływ na ocenę zgodności z prawem podjętego aktu. Rada gminy obowiązana jest bowiem przestrzegać zakresu upoważnienia, udzielonego jej przez ustawę. Niewyczerpanie zakresu przedmiotowego przekazanego przez ustawodawcę do uregulowania w drodze uchwały, skutkuje zaś istotnym naruszeniem prawa. Stosownie bowiem do treści art. 90f ustawy, wszystkie kwestie określone w tym przepisie składają się na treść regulaminu.

W odniesieniu do powyższego należy wskazać, że Rada Miejska w Radlinie w Rozdziale 2 Regulaminu zatytułowanym: *SPOSÓB USTALANIA WYSOKOŚCI STYPENDIUM SZKOLNEGO* postanowiła, że:

- § 2. 1. Wysokość stypendium jest zróżnicowana, przy uwzględnieniu przedziału kwotowego, o którym mowa w art. 90d ust. 9 ustawy o systemie oświaty, jak i kryterium dochodowego na osobę w rodzinie określonego w art. 90 d ust. 7 tejże ustawy oraz innych okoliczności, o których mowa w art. 90d ust. 1 cytowanej ustawy.
2. Wysokość stypendium szkolnego wylicza się odpowiednio w stosunku do kwoty, o której mowa w art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, według kryteriów określonych w poniższej tabeli:

Tabela została podzielona na trzy kolumny, w których przewidziano trzy sposoby ustalenia wysokości stypendium w zależności od innych okoliczności wskazanych w art. 90d ust. 1 ustawy, przewidując, że wysokość stypendium szkolnego:

- przy zaistnieniu jednej z przyczyn, o której mowa w art.90 d ust.1 ustawy (%) – wynosi 100% kwoty zasiłku rodzinnego na dziecko
- przy zaistnieniu dwóch z przyczyn, o których mowa w art.90 d ust.1 ustawy (%) – 150% kwoty zasiłku rodzinnego na dziecko
- przy zaistnieniu trzech lub więcej przyczyn, o których mowa w art.90 d ust.1 o systemie oświaty (%) – 180% kwoty zasiłku rodzinnego na dziecko

W ocenie organu nadzoru regulacje zawarte w § 2 Regulaminu nieprawidłowo realizują delegację zawartą w art. 90f pkt 1 ustawy. Przepis ten uprawnia radę gminy do określenia sposobu ustalania wysokości stypendium szkolnego w zależności od sytuacji materialnej uczniów i ich rodzin oraz innych okoliczności, wskazanych w art. 90d ust. 1 ustawy. Jak słusznie wskazał WSA w Gliwicach w wyroku z dnia 16 stycznia 2007 r., (sygn. akt IV SA/Gl 972/05), *Upoważnienie rady do określenia sposobu ustalenia wysokości stypendium oznacza umocowanie tego organu do określenia metod, mechanizmów umożliwiających realizację celu jakim jest zróżnicowanie wysokości kwot stypendiów w zależności od indywidualnego położenia osób, które mają ją otrzymać. Zatem, działając w oparciu o normę kompetencyjną określoną w art. 90f pkt 1 ustawy o systemie oświaty, rada gminy jest uprawniona do zróżnicowania wysokości stypendium szkolnego, jednakże przy uwzględnieniu zarówno przedziału kwotowego, o którym mowa w art. 90d ust. 9 tej ustawy, jak i kryterium dochodowego na osobę w rodzinie określonego w art. 90d ust. 7 oraz różnych okoliczności osobistych, o których mowa w art. 90d ust. 1 cyt. ustawy.* Tym samym właściwa realizacja delegacji ustawowej zawartej w art. 90f pkt 1 ustawy powinna wskazywać organowi wykonawczemu sposób ustalania wysokości stypendium szkolnego w zależności od wysokości kryterium dochodowego oraz zaistnienia innych okoliczności, na które wskazuje art. 90d ust. 1 ustawy.

Tymczasem przyjęte przez Radę w § 2 Regulaminu zasady ustalenia wysokości stypendium nie zostały prawidłowo ustalone. Rada Miejska w Radlinie w przyjętych kryteriach uwzględniła jedynie okoliczności, o których mowa w art. 90d ust. 1 ustawy. Nie dokonała jednak żadnego zróżnicowania wysokości stypendium - jak wymaga tego przepis art. 90f ustawy – z uwagi na *sytuację materialną uczniów*. Przepisem § 2 Regulaminu Rada Miejska w Radlinie wprowadziła wskazania, że *wysokość stypendium jest zróżnicowana, przy uwzględnieniu przedziału kwotowego, o którym mowa w art. 90d ust. 9 ustawy o systemie oświaty, jak i kryterium dochodowego na osobę w rodzinie określonego w art. 90d ust. 7 tejże ustawy.* Niemniej jednak poza tym ogólnym postulatem konieczności uwzględnienia kryterium dochodowego, Rada nie zawarła żadnych rozwiązań czy wytycznych, w jaki sposób organ wykonawczy ma dokonać zróżnicowania wysokości stypendium w zależności od danej sytuacji materialnej ucznia.

W ocenie organu nadzoru dla pełnej realizacji delegacji ustawowej nie jest wystarczające unormowanie uchwały dotyczące różnicowania wysokości stypendium jedynie w zależności od okoliczności dodatkowych, o których mowa w art. 90d ust. 1 ustawy. Stosownie do treści art. 90d ust. 1 ustawy *Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe, z zastrzeżeniem ust. 12.* Powyższe oznacza, że zasadniczą przesłanką możliwości ubiegania się o stypendium socjalne jest położenie ucznia w trudnej sytuacji materialnej, która to jest wynikiem „niskich dochodów na osobę w rodzinie”. I to w odniesieniu m.in. do tej przesłanki Rada była zobowiązana stworzyć system ustalania wysokości stypendium szkolnego. Zgodnie z przepisem art. 90f pkt 1 ustawy rada gminy określa *sposób ustalenia wysokości stypendium szkolnego w zależności od sytuacji materialnej uczniów i ich rodzin oraz innych okoliczności, o których mowa w art. 90d ust. 1.* Posłużenie się przez ustawodawcę spójnikiem „oraz”, wyrażającym koniunkcję, zgodnie z regułami wykładni prawa oznacza, że muszą być spełnione oba warunki zawarte w przepisie prawnym. Zdania wchodzące w skład koniunkcji bowiem „są ze sobą nierozzerwalnie związane i jedno nie może istnieć bez drugiego”. Tym samym sposób określenia wysokości musi być zróżnicowany zarówno z uwzględnieniem kryterium dochodowego, jak i okoliczności wynikających z art. 90d ust. 1 ustawy. Sformułowanie: *w szczególności gdy w rodzinie tej występuje: (...)* oznacza, że każda z okoliczności wymienionych w przepisie, musi zostać szczególnie uwzględniona przy rozstrzyganiu o przyznaniu stypendium i decydowaniu o danej wysokości tego stypendium, nie jest jednak równoznaczne z możliwością poprzestania tylko na tych okolicznościach przy ubieganiu się przez ucznia o pomoc socjalną. Regulamin pomocy materialnej musi bowiem realizować wyznaczone przez art. 90d ust. 1 ustawy zadanie wspierania uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.

Trudna sytuacja materialna ucznia wraz z tymi okolicznościami stanowią materialne kryteria, których spełnienie uprawnia do ubiegania się o przyznanie stypendium szkolnego. Ograniczenie przesłanek różnicowania wysokości stypendium szkolnego jedynie do okoliczności wynikających z art. 90d ust. 1 ustawy, z pominięciem niskich dochodów na osobę w rodzinie ubiegającego się o stypendium ucznia stanowi zatem istotne naruszenie art. 90f pkt 1 w związku z art. 90d ust. 1 ustawy.

Sposób uregulowania przedmiotowej kwestii przez Radę Miejską w Radlinie pozbawia ocenianą uchwałę elementu obligatoryjnego, tj. stworzenia mechanizmu, który umożliwia w każdej sprawie dotyczącej przyznania stypendium szkolnego, określenia jego wysokości w oparciu o kryterium dochodowe. Powyższe naruszenie ma charakter istotny i skutkuje koniecznością stwierdzenia nieważności przedmiotowej uchwały w części, w jakiej normuje ona materię Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Miasta Radlin – to jest w części § 1 i § 3 uchwały oraz w części załącznika do uchwały i załącznika nr 1 i 2 do Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Miasta Radlin.

Niezależnie od powyższego, w ocenie organu nadzoru, Rada nieprawidłowo uregulowała kwestie wynikające z art. 90f pkt 2 ustawy o systemie oświaty. Na podstawie tego przepisu Rada w regulaminie udzielania pomocy materialnej uczniom powinna określić formy, w jakich udziela się stypendium szkolnego w zależności od potrzeb uczniów zamieszkałych na terenie gminy. Należy zauważyć, że ustawa przepisami art. 90d ust. 2-5 ww. ustawy wyraźnie wskazuje formy, w jakich może być udzielone stypendium szkolne przez jednostkę samorządu terytorialnego. Stosownie do ich treści:

2. Stypendium szkolne może być udzielane uczniom w formie:

1) całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, w tym wyrównawczych, wykraczających poza zajęcia realizowane w szkole w ramach planu nauczania, a także udziału w zajęciach edukacyjnych realizowanych poza szkołą;

2) pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w tym w szczególności zakupu podręczników.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do wychowanków ośrodków, o których mowa w art. 90b ust. 3 pkt 2, oraz słuchaczy kolegiów pracowników służb społecznych.

4. Stypendium szkolne może być udzielane uczniom szkół ponadpodstawowych oraz słuchaczom kolegiów, o których mowa w ust. 3, także w formie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów związanych z pobieraniem nauki poza miejscem zamieszkania.

5. Stypendium szkolne może być także udzielone w formie świadczenia pieniężnego, jeżeli organ przyznający stypendium uzna, że udzielenie stypendium w formach, o których mowa w ust. 2, a w przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych także w formie, o której mowa w ust. 4, nie jest możliwe, natomiast w przypadku słuchaczy kolegiów, o których mowa w ust. 3, udzielenie stypendium w formach, o których mowa w ust. 2 i 4, nie jest celowe.

Należy stwierdzić, że przepisy przewidujące ww. formy stypendium szkolnego, zostały skonstruowane w sposób fakultatywny. To oznacza że ustawodawca pozostawił organowi stanowiącemu swobodę decyzyjną w wyborze formy stypendium, z katalogu przez niego przedstawionym. Ustawodawca sformułował także zakres przedmiotowy powyższych form przewidując, że: pokrycie kosztów może dotyczyć kosztów związanych z udziałem w zajęciach edukacyjnych, w tym wyrównawczych, wykraczających poza zajęcia realizowane w szkole w ramach planu nauczania, a także udziału w zajęciach edukacyjnych realizowanych poza szkołą, ewentualnie kosztów związanych z pobieraniem nauki poza miejscem zamieszkania natomiast pomoc rzeczowa ma nosić charakter edukacyjny. Tym samym rada gminy realizując delegację ustawową w tym zakresie powinna dokonać wyboru form, w jakich będą udzielane przez gminę stypendia szkolne – wskazanych przez ustawodawcę, powinna także sprecyzować, czy stypendium szkolne ma polegać na całkowitym czy też na częściowym pokryciu kosztów. Nie powinna ona jednak modyfikować zakresu przedmiotowego form pomocy materialnej ustalonego przez ustawodawcę.

Tym samym nie jest dopuszczalne, aby Rada uchwałą wskazywała, jakiego rodzaju zajęcia bądź zakup, jakich artykułów będą objęte regulacjami tej uchwały oraz jaki przedmiotowy zakres kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych zostanie pokryty w ramach pomocy materialnej. Wobec powyższego za niezgodne z prawem należy uznać przepisy § 3 Regulaminu w zakresie, w jakim w sposób kazuistyczny regulują powyższe kwestie. Za niezgodne z prawem należy również uznać regulacje wskazujące, jakie wydatki nie będą podlegały dofinansowaniu lub refundacji (§ 3 ust. 2 Regulaminu).

W tym miejscu organ nadzoru zwraca uwagę, iż pomoc rzeczowa powinna być udzielona w formie konkretnych świadczeń, a nie w formie refundacji (§ 3 ust. 1 tiret dziewiąte, § 3 ust. 2, § 5 oraz § 6 Regulaminu). Zgodnie z wyrokiem WSA w Gliwicach z dnia 1 sierpnia 2013 roku, (sygn. akt: IV SA/GI 893/12, CBOSA) stypendium w formie rzeczowej ma być udzielone uczniowi bezpośrednio, bowiem dlatego, że uczeń znajduje się w trudnej sytuacji materialnej i nie dysponuje środkami finansowymi, o taką pomoc się zwraca. W sytuacji, gdy przepis regulaminu udzielania uczniom zamieszkałym na terenie gminy pomocy materialnej o charakterze socjalnym, przewiduje udzielenie stypendium wyłącznie poprzez refundację poniesionych wydatków i to bez zgody wnioskodawcy, to narusza on w sposób istotny art. 90d ust. 3 w zw. z art. 90f pkt 2 ustawy. Podobne stanowisko zajął WSA w Warszawie w wyrokach z dnia: 27 października 2010 roku, sygn. akt: I SA/Wa 754/10, LEX nr 750923 oraz 6 sierpnia 2008 roku, sygn. akt: I SA/Wa 466/08, CBOSA z których wynika, że pomoc rzeczowa, jak sama nazwa mówi powinna być udzielona przez przyznanie konkretnych świadczeń np. poprzez zakup podręczników i jest to pomoc, która, powinna być udzielona bezpośrednio bez konieczności uprzedniego kredytowania przez osobę ubiegającą się o pomoc, gdyż osoba taka może nie dysponować środkami pieniężnymi.

Dalej, należy wskazać, iż z regulacji art. 90f ustawy wynika, że Rada Miejska powinna określić w uchwale sposób ustalania wysokości stypendium szkolnego; formy, w jakich udziela się stypendium szkolne; tryb i sposób udzielania stypendium szkolnego oraz tryb i sposób udzielania zasiłku szkolnego w zależności od zdarzenia losowego. Jak wskazał WSA w Gorzowie Wielkopolskim w wyroku z dnia 4 kwietnia 2018 roku, sygn. akt: II SA/Go 110/18, CBOSA: *Przez użyte w art. 90f u.s.o. pojęcie „tryb i sposób udzielania” stypendium i zasiłku szkolnego należy rozumieć określenie pewnych wymogów i koniecznych czynności, jakie należy wykazać i podjąć w celu uzyskania prawa do świadczenia pomocowego oraz jego realizacji. W odniesieniu do „trybu” chodzi o konkretne działania dokonywane w toku danego postępowania, przepisy procedury, określony wariant jej realizacji, zaś „sposób” to metoda czy forma tego działania. Innymi słowy rada gminy uprawniona jest do określenia sposobu procedowania i formy działania w toku postępowania związanego z przyznaniem tych świadczeń (por. wyrok NSA z 6 maja 2014 r., I OSK 338/14).*

Tymczasem, w przedmiotowej sprawie regulacje rozdziału 4 i 5 Regulaminu, w ocenie organu nadzoru, są niewystarczające by uznać, że prawidłowo wypełniono delegację w zakresie określenia sposobu udzielania stypendium szkolnego i zasiłku szkolnego. Rada Miejska w Radlinie – ustalając tryb i sposób udzielania stypendium szkolnego oraz zasiłku szkolnego w zależności od zdarzenia losowego – regulacjami zawartymi w § 5 i § 6 Regulaminu odniosła się bowiem jedynie do zasad refundacji poniesionych wydatków, brak jest natomiast zarówno sposobu udzielania stypendium szkolnego w formie świadczeń pieniężnych jak i pomocy rzeczowej. Z kolei, w § 9 Regulaminu dotyczącego zasiłku szkolnego, Rada wskazała jedynie, iż *W sprawach nie uregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy § 6 oraz § 7*, wobec powyższego Rada Miejska w Radlinie powinna także określić sposób udzielania zasiłku szkolnego w formie pomocy rzeczowej, czego w niniejszej uchwale brak.

Wskazać należy, że pominięcie przez Radę Miejską któregośkolwiek z elementów, o których mowa w art. 90f ustawy skutkuje brakiem pełnej realizacji upoważnienia ustawowego i ma istotny wpływ na ocenę zgodności z prawem podjętego aktu. Rada Miejska obowiązana jest bowiem przestrzegać zakresu upoważnienia, udzielonego jej przez ustawodawcę. Niewyczerpanie zakresu przedmiotowego przekazanego do uregulowania w drodze uchwały skutkuje zaś istotnym naruszeniem prawa. Na tle powyższego, dokonując kontroli zgodności z prawem uchwały, uznać należało, iż badana uchwała została podjęta z istotnym naruszeniem prawa, polegającym na niewypełnieniu upoważnienia ustawowego, wynikającego z art. 90f pkt 1, 2, 3 i 4 ustawy.

Niezależnie od powyższego, przedmiotowa uchwała posiada jeszcze inne wadliwe regulacje.

W ocenie organu nadzoru, § 8 ust. 2-4 Regulaminu, który stanowi o zasadach przyznania zasiłku szkolnego nie mieści się w zakresie upoważnienia ustawowego, które stosownie do treści art. 90f pkt 3 ustawy upoważnia jedynie do określenia: *trybu i sposobu udzielania zasiłku szkolnego w zależności od zdarzenia losowego*.

Dalej, § 8 ust. 2 i 3 Regulaminu, o następującym brzmieniu: *2. Zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi (słuchaczowi lub wychowankowi) wyłącznie z powodu zdarzenia losowego, w wyniku którego pogorszyła się przejściowo sytuacja materialna, mająca wpływ na niezaspokojenie potrzeb edukacyjnych ucznia. 3. Zdarzenie losowe winno być sytuacją nieprzewidywalną, która występuje niezależnie od woli ludzkiej i może wywołać określone skutki w postaci szkód. Musi mieć ona charakter nagły, niespodziewany*

i przemijający, nadto powinna wpływać na przejściowe trudności z zaspokojeniem potrzeb edukacyjnych ucznia, stanowi modyfikację art. 90e ust. 1 ustawy.

Z kolei, przechodząc do oceny prawnej załączników do Regulaminu, w ocenie organu nadzoru część danych wymaganych w obu formularzach wniosku nie spełnia przesłanki niezbędności do celów przetwarzania, o której mowa w art. 5 ust. 1 lit. c Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), dalej jako: „RODO”. Należy pamiętać, że dane niezbędne do wydania decyzji w przedmiocie przyznania pomocy materialnej o charakterze socjalnym obejmują imię, nazwisko i adres ucznia lub jego rodziców oraz dane uzasadniające przyznanie świadczenia. Za zbędne należy uznać podanie numeru PESEL ucznia oraz danych dotyczących imion, nazwisk, roku urodzenia, stopnia pokrewieństwa oraz statusu życiowego członków gospodarstwa domowego, jak również danych dot. rodzaju osiągniętych dochodów. Dane te nie mają bowiem znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy dotyczącej przyznania stypendium szkolnego. Podanie innych danych kontaktowych zawartych w formularzu (takie jak numer telefonu) powinny mieć charakter dobrowolny. Podstawę przetwarzania takich danych powinna stanowić zgoda osoby, której dane dotyczą, zgodnie z art. 6 ust. 1 lit. a RODO.

Jako sprzeczną z prawem należy ocenić część zatytułowaną: 7. *Oświadczenia wnioskodawcy* w Załączniku nr 1 i nr 2 do Regulaminu, która obejmuje złożenie oświadczeń dotyczących:

- świadomości o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywe oświadczenia,
- niezwłocznego powiadomienia o ustaniu przyczyn, które stanowiły podstawę przyznania stypendium szkolnego,
- oraz informacji o wstrzymaniu lub cofnięciu stypendium szkolnego oraz ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji nienależnie pobranego stypendium szkolnego.

Należy wskazać, iż w toku postępowania w sprawie przyznania pomocy materialnej o charakterze socjalnym art. 90n ust. 5a ustawy przewiduje, że oświadczenia o wysokości dochodów lub o korzystaniu ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.” Podnieść należy, iż zgodnie z tym przepisem oświadczenie o następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”, może dotyczyć jedynie wskazanych w art. 90n ust. 5a treści, a nie całości wniosku o przyznanie stypendium czy też zasiłku szkolnego.

Przepis art. 90f ustawy nie obejmuje swym zakresem upoważnienia do określenia zasad wstrzymania lub cofnięcia stypendium szkolnego.

Z kolei, kwestia niezwłocznego powiadomienia organu, który przyznał stypendium o ustaniu przyczyn, które stanowiły podstawę przyznania stypendium szkolnego wynika z art. 90o ust. 1 ustawy. Rada Miejska nie jest upoważniona do stanowienia takiego zobowiązania we wniosku o przyznanie stypendium. Ponadto z art. 90o ust. 1 ustawy o systemie oświaty wynika, iż to rodzic ucznia jest obowiązany do powiadomienia organu, natomiast w załączniku nr 1 do Regulaminu (pomimo wskazania, że oświadczenie składa rodzic/opiekun prawny lub pełnoletni uczeń), jako uprawnionego do podpisu pod przedmiotowym zobowiązaniem wskazała wnioskodawcę, którym może być także Dyrektor szkoły.

Ponadto, rada nie jest uprawniona do zawierania we wniosku o przyznanie stypendium szkolnego informacji czy też oświadczenia (wymagającego podpisania przez wnioskodawcę), iż: *nienależnie pobrane stypendium szkolne podlega ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji*, o powyższym stanowi już bowiem art. 90o ust. 5 ustawy o systemie oświaty.

Powyżej opisane uchybienia w przedmiotowej uchwale należy zaliczyć do kategorii istotnych naruszeń prawa. Za istotne naruszenie prawa uznaje się uchybienie, prowadzące do skutków, które nie mogą być tolerowane w demokratycznym państwie prawnym. Istotne naruszenie prawa w uchwale to takie naruszenie, które powoduje, że akt pozostaje w wyraźnej sprzeczności z określonym przepisem prawnym, sprzeczność ta jest oczywista i bezpośrednia, i wynika wprost z porównania treści przepisu z ocenianą regulacją. Chodzi tu o wady kwalifikowane, z powodu których cały akt lub jego część nie powinien wejść w ogóle do obrotu prawnego. W takiej sytuacji konieczne jest stwierdzenie nieważności aktu, czyli jego wyeliminowanie z obrotu prawnego z mocą *ex tunc*, co powoduje, że dany akt, czy jego część nie wywołuje skutków prawnych od

samego początku (zob. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt II SA/Wa 2197/16, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu z dnia 24 stycznia 2019 r., sygn. akt II SA/Ol 859/18, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 9 stycznia 2019 r., sygn. akt II SA/Gd 693/18; publ. Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych).

Przepis art. 91 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym stanowi, iż uchwała lub zarządzenie organu gminy sprzeczne z prawem są nieważne. O nieważności uchwały lub zarządzenia w całości lub w części orzeka organ nadzoru w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia doręczenia uchwały lub zarządzenia, w trybie określonym w art. 90.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, iż uchwała nr S.0007.065.2023 Rady Miejskiej w Radlinie z dnia 25 lipca 2023 r. w sprawie ustalenia regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Miasta Radlin oraz upoważnienia Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji administracyjnych w sprawach świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym, została podjęta z istotnym naruszeniem obowiązującego prawa, co czyni stwierdzenie jej nieważności we wskazanej części uzasadnionym i koniecznym.

Pouczenie:

Stwierdzenie nieważności uchwały, zgodnie z art. 92 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, wstrzymuje jej wykonanie z mocy prawa, w zakresie objętym stwierdzeniem nieważności, z dniem doręczenia rozstrzygnięcia nadzorczego.

Na niniejsze rozstrzygnięcie nadzorcze służy skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach, za pośrednictwem Wojewody Śląskiego, w terminie 30 dni licząc od dnia doręczenia rozstrzygnięcia.

z up. Wojewody Śląskiego
Dyrektor Wydziału Nadzoru Prawnego

Elżbieta Żabicka-Łakomy